

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Iustitia Et Iure, Continens Tractatus De Prudentia, Fortitudine, &
temperantia, de Ieiunio, & Iustitia generaliter sumpta, de Iustitia
commutativa, nempe de Pactis, & Contractibus in genere, de Promissione,
& Donatione liberali, de Commodato, & Deposito, de Mutuo, & Vjura, de
Emptione, & ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

XXVIII. Teneatur ne venditor emptori, de euictione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76677)

subire. Quare ipso venditore non satisfactente ipse videtur obligatus iuxta ea que de alienatione in fraudem creditorum late diximus disp. i. huius tract. par. 14.

Secus in his dicendum est, si bona fide secundus emptor, vel donatarius processerit. Nam itane bona fide si titulo emptionis rem alteri venditam, non tamen obligatam acceptis emittit a primo emptore nequit, ut colligitur ex dicta leg. 1. ff. de actionibus empti. & supponit Anton. Gomez, & Covarrua. Gutierrez. Lessius. Molina, Layman locis allegatis. At si titulo licitativo accepti intra annum cuius poterit si extret in specie, vel quatenus ex ea ditor factus sit, quia titulus onerosus licitativo preferri debet dicta leg. 1. In foro autem conscientie nullam videtur obligationem habere, cum iniustitia particeps non fuerit.

Ad extremum adverte, cum primus & secundus emptor litigant cui primò dominium translatum sit in casu dubij primo emptori fauendum est. Tum quia suam intentionem habet fundatam. Tum vt eius iniuria reparetur. Excepit nisi secundus pretium numerauerit, cum tamen numeratio primi non probetur, sic Covarrua. 2. var. cap. 19. numer. 6. Lessius, lib. 2. cap. 21. dub. 20. in fine.

PUNCTUM XXVIII.

Teneaturne venditor emptori de euictione?

Es à non domino possessa, & detenta victa & in seruitute em addicta est, quam cum dominus recuperat illam euincit, & à seruitute eximit. Contingit autem sepe quod emptor rem alienam, vel alteri obligatam emat, ob quam causam ab eo euincitur. Qua euicta concessa illi actio est aduersus venditorem. Tum vt sibi pretium datum reddatur iuxta estimationem rei co tempore quo euincitur. Tum vt sibi fiat satisfactio quanti sua intererat rem habere, tum ad damna si que inde fuerint subsequuta, vt constat ex leg. 1. leg. venditor. leg. euictare. ff. de euictionibus. leg. non dubito. leg. si conuersa. lege si cum questio. Cod. eodem. & capite fin. de emptione & vendit. & lege 32. ff. de iur. iudic. §. par. 5.

§. I.

Quibus in contractibus obligatio euictionis locum habeat?

- 1 In quolibet contractu oneroso datur euictio.
- 2 Datur in contractu permutationis.
- 3 Item in datione in solutum.
- 4 In constitutione dotis estimatae.
- 5 In transactione.
- 6 In diuisione hereditatis.
- 7 In usufructu.
- 8 In seruitutibus.
- 9 In contractibus licitatis non est locus euictioni.
- 10 Si rem alienam donasti teneris donatario sumptus factos in re habenda compensare.
- 11 Siue donatio incipiat à promissione siue à traditione non est locus euictioni, nisi plures contrarium sentiant.
- 12 In legatis admittenda est euictio.

Non solum in contractu emptionis, & venditionis, sed in quolibet alio contractu oneroso datur euictio tamen si promissa non sit. Vt probat lex libera. Cod. de sententiis, & inuoluntariis omnium iudic. quia iure sic disponente hac obligatio ex ipsomet contractu nascitur. Et primò in contractu emptionis, & venditionis omnes Doctores fatentur debitam esse euictionem, si res empta ab emptore euincatur. leg. 1. ff. de euictionibus. leg. emptor. sum. Cod. eodem. & cap. fin. de empt. & vendit.

Secundò debetur euictio in contractu permutationis. leg. si permutationis. Cod. de euictionibus. & leg. 1. Cod. de rerum permutatione. quod enim permutatione accipitur quasi ematur re permutata qua compensatur.

Tertiò est locus euictioni in datione in solutum, dicta leg. libera. Cod. de sententiis. & leg. pradium. Cod. de euictionibus. Redimis namque ea re data solutionem debiti faciendam: fallit tamen in seruo boni fide pro noxa dato, qui si à vero domino euincatur non tenetur concedens de euictione, quia ipse noxe debitor non erat, poterit tamen damnificatus noxae exceptione retinere seruum, quousque verus Dominus noxam compenset, leg. si noxale. §. fin. ff. de noxalib. Sicubi bene aduertit alios referens Anton. Gomez simul. 2. var. capite 2. numer. 33.

Quarò procedit euictio in constitutione dotis estimatae estimatione qua facit emptionem, quia recipiens tenetur pretium reddere. Secus est si mulieri dos concedatur vt nubat, quia

videtur esse liberalis donatio ad finem matrimonij. Vt probat lex. 1. Cod. de iure dotium. & ibi Doctores communiter testantur Anton. Gomez. numer. 37. Quod si dos non mulieri, sed marito concedatur, siue detur estimata siue non, esto Anton. Gomez. ibi tenetur euictio non esse locum, quia peticulum & interitus rei non spectat ad ipsam, & quia ei non euincitur vxor ob cuius traditionem onera matrimonij simpliciter sustinet, verius est oppositum. Vt placuit Molin. disputat. 380. in princ. Layman, lib. 3. sum. sect. tractat. 4. capit. 17. §. 3. quia tunc videtur esse quod ob dotem sibi constitutam matrimonij contractum qui onerosus est celebret alias non celebraturus.

Quinò concedenda est euictio in transactione non quidem comparatione eius de quo transactio facta est, sed comparatione eius quod pro transactione est datum. V. g. contendis cum Titio de pradio, vt cedat tibi, tradis fundum, si fundus euincatur de euictione teneris, quia à te fundum habuit ob dubia litis estimationem: at si pradium tibi euincitur non est obligatus Titus de euictione pradij, neque item obligatus ad fundum à te acceptum reddendum, quia non accepti à Titio pradium, neque ipse in illius compensationem fundum accepit, sed vt à lite cessaret: vt rectè resoluit ex communi sententia Anton. Gomez d. capite 2. numer. 38. Molin. disputat. 380. post init. & probat lex si pro fundo. Cod. de transactionibus.

Secundò datur euictio in diuisione hereditatis facta ab ipsis hereditibus. leg. si familia. Cod. familie crescenda. Continet enim hæc diuisio virtualem commutationem. Vnde si res vni applicata euincatur, coheres alter tenetur de euictione: vt bene probat Anton. Gomez d. capite 2. numer. 34. Fachin. lib. 6. cap. 68. conclus. 7. Secus esset si ipsi coheredes pacti essent vt de euictione non tenerentur, quia eo pacto sibi iniuriam cesserunt iuri euictionis: vt inquit dicta lex si familia. Item si illa diuisio facta esset ex voluntate testatoris, nam censeretur prælegatus cui res firma, & secuta persistit aduersus quem nullam actionem haberet is à quo sua pars euincitur, leg. cum parte. §. euictio. ff. de legatis 2. nisi forte legitima debita priuaretur, leg. scimus. Cod. de inofficioso testam. & tradit Anton. Gomez. cap. num. 34.

Cum verò vendis hereditatem, vel quotam eius, & aliquas res singulares, & particularis illius emptori euincatur non teneris de euictione. Vt habetur leg. 1. ver. 1. Cod. de euictione. quia ipsa non fuit vendita per se, sed quatenus in hereditate à te vendita præsumebas contineri, bene tamen obligaris de euictione, si ipsa hæreditas, vel illius quota fuerit euicta, eo quod conuinceris non adhuc esse heredem, nec ius hereditatis alienabile habere. leg. si nulla. ff. de heredit. vel actione vendita sic Anton. Gomez. 2. var. cap. 2. num. 43.

Septimò euictio admittenda est in usufructu. Etenim si rem frugiferam vendidisti à qua usufructus euincitur teneris emptori de euictione. leg. va. ce. leg. quid si quid leg. si ab emptore. ff. de euictionibus. quia ab eo pars rei venditæ sublata est: usufructus enim pars est rei venditæ, leg. 4. ff. de usufructu. & leg. qui usufructum. ff. de verbor. obligat. & aliis adductis ab Anton. Gomez. 2. var. cap. 2. numer. 45. Molin. disputat. 380. §. si pars.

Octauò in seruitutibus partim euictionis obligatio admitti debet partim negari: si enim vendas rem tanquam liberam sciens esse seruituti subiectam, & à fortiori si affirmasti nullo vitio teneri, & postmodum seruitus nautica, vel vrbana nempe alius tollendi, sit licitiam auerendi, vel non auerendi, tigna immitendi, ducendi aquam, agendi iter, & alia simili euincatur de euictione teneris & ad interesse & damna subsequuta, iuxta leg. penult. ff. de euictionibus. leg. 1. §. 1. leg. iulianus. leg. quæro ff. de actionibus empti. Quod adeo verum est, vt et si pactum feceris, ne hac obligatione tenearis, non obinde excusaris, quia emptor non tenetur in pactum dolosum consentire. Vt habetur dicta leg. quæro, & docet Anton. Gomez d. cap. 2. numer. 45. Molin. disputat. 380. §. si vero. Quod si ignorans rem seruituti subiectam tanquam liberam vendideris, esto non tenearis de euictione quoad interesse, & damna inde subsequuta, vt colligitur Anton. Gomez, & Molina locis citatis ex leg. penult. ff. de euictionibus. attamen teneris emptori quantumvis rem illam emiseris, si seruitute carecet. leg. sed si quid ff. de euictionibus.

Hucusque de contractibus onerosis dictum est: at si sermo sit de contractibus licitatis, vt est donatio, & promissio liberalis omnes conueniunt euictioni non esse locum. Nam cum donans, vel promittens liberaliter nullam ex parte donatarij, aut promissarij causam habeat, qua ad sic donandum, vel promittendum astringatur, consequens est, vt ex vi contractus nulla euictionis obligatione teneatur. Neque vilius fundamentum sit presumendi te velle obligare re donata euicta aliam soluere. Et colligitur ex leg. Aristo. §. vlt. ff. de donat. Et tradunt fere omnes Doctores. Vt videre est in Anton. Gomez cap. 2. num. 35. Molin. disp. 352. ver. secundò.

Temperant autem aliqui, ne procedat, cum sciens rem esse

esse alienam donati. Nam eo casu si donatarius sumptus aliquos in re habenda, defendenda, vel obseruanda fecerit tenetur ea soluere. Verum hac obligatio non oritur euictione, sed ex dolo commisso, quia dolo decepti donatarius, ut omnes illos sumptus faceret, ideoque ilorum damnorum causa extitit. Ut constat ex dicta leg. Arist. ibi. Si quis mihi rem alienam donauerit, in eamque sumptus magnos fecerim, sic & mihi communicatur nullam mihi actionem contra donatorem competere, plane de dolo p[er] se me aduersus eum habere actionem, si dolo fecit. Et tradit Glossa Bartol. & alij, quos refert, & sequitur Anton. Gomez, & Molina *loc. alleg.*

11 Secundo temperant plures, quos refert, & sequitur Anton. Gomez, d. capit. 2. numer. 35. in donatione quae incipit a promissione, haec enim affirmant obligare donantem de euictione. ex dicta leg. Arist. & leg. 1. Cod. de iure dotium. Quia donatio incipiens a promissione ortum habet a causa obligatoria, & necessaria, siquidem posita a promissione iam donans obligatus est donare. At donatio nequit esse rei alienae, sed propriae. Ergo euicta re donata utpote aliena persistit obligatio donandi ex promissione orta. Et confirmo, promittens donare promittit rem facere donatarij, & in eum dominium transferre argument. leg. ubi autem non apparet. §. fin. ff. de verbis. obligation. & §. sic itaque insunt. de verbis. obligat.

Ceterum verius censo, siue donatio incipiat a traditione, siue incipiat a promissione, si rei singularis, & determinata facta sit non esse obligatum donatarium de euictione. Et quidem cum donatio incipit a traditione docet etiam ipsemet Anton. Gomez non teneri donantem de euictione siue donauerit scienter, siue ignoranter ex dicta leg. Arist. & ex ratione superioris allegata: & quia donatio non debet donanti prauiudicare, & contra eius voluntatem inducere obligationem. At quando a promissione incipit docuit Petr. de Villapertica in leg. 2. Cod. de euictionib. Fulgos. in leg. ad res donatas ff. de adilitio edicto. optimè Molina tract. 2. disput. 352. §. secundo. Quorum fundamentum est primo, quia dicta lex Arist. & aliae excusantes donat. ones ab obligatione euictionis non distinguunt, an donatio a promissione incipiat, an a traditione, sed absolute decidunt donatorem non teneri de euictione, ergo de omnibus donationibus id intelligendum est. Praeterea promittens donare rem aliquam determinatam promittit in donatarium transferre ius quod in illam habet leg. serui electione. §. 1. ff. de legatis. 1. Non autem promittit firmam eius donationem facere. Deinde donatio quae incipit a traditione ideo excusat donatorem ab euictione, quia donans non aliud donare intendit quam id quod de facto tradit: at promittens rem singularem donare nihil aliud videtur promittere quam rem illam singularem tradere. Ergo traditione illius obligationi promissionis satisfacti, tamen postmodum euincatur.

Notanter dixi si promiseris rem certam, & determinatam, nam si promissio sit in genere, ut centum aureos, tot vini amphoras, tot modios tritici, tot oues, tunc si ea quae tradidisti tanquam aliena euincatur teneris alia subrogare, non ex natura euictionis, sed quia obligationi promissionis non satisficisti. Nam cum hac promissio non fuerit restricta his individujs determinatis eorum solutione utpote rei alienae non liberaris.

Neque fundamentum Antonij Gomez videt. Nam lex Arist. potius nobis fauet lex vero 1. Cod. de iure dotium, ideo promittens dotem genero tenetur de euictione, quia est causa onerosa, secus dicendum cum liberalis est. Ratio ex fundamento nostrae sententiae soluta est. Non enim promittens donare aliquam rem, promittit cum effectu donationem, sed traditionem illius secundum ius quod in re habet, nisi forte in aliquo casu contrarium expressum esset, iuxta leg. 2. Cod. de euictionib.

12 Terrio temperat & Anton. Gomez, cum communi sententia in legatis, in quibus si testator rem alienam determinatam scienter legat, quasi de euictione obligatur, siquidem astringitur a estimationem rei legatae euictae legatario concedere, quam obligatur, siquidem astringitur a estimationem rei legatae euictae legatario concedere, quam obligationem non suscipit si ignoranter fecerit, ut constat ex leg. cum alienam. Cod. de legatis. Quod si roges cur in donatione siue a traditione, siue a promissione incipiat non tenetur donator a estimationem rei donatae euictae donatario concedere, bene tamen id tenetur testator. Respondet optimè ipsemet Gomez dicens dispositiones vltimarum voluntatum fauorabiliores esse, latioreque interpretationem suscipere.

§. II.

Qualiter possit emptor agere de euictione

1 Requirit agere quousque res per sententiam defini-

riam qua transeat in rem iudicatum euicta fuerit.

- 2 Si imminet euictionis periculum decimere pretium quousque fideiussores venditor constituant.
- 3 Qualiter venditor occurrere dolo emptoris potest.
- 4 Si emptor conscius est rem esse alienam agere potest, ut si pretium reddatur.

Regula certissima est, quam communiter Doctores colligunt ex leg. si cum quaestio. Cod. de euictionibus leg. si plus leg. habere licere. leg. illud ff. eodem. & leg. scriptura ff. de rei vindicat. euictioni locum non esse quousque per sententiam definitum qua transeat in rem iudicatum euicta fuerit, & ab ipso emptore abiata. Quia utique haec sententia, & illius executio accedit rem possides, nequis ergo de possessione abiata conquiret.

Veruna esto agere non possis de euictione, quousque cum effectu res euicta sit, attamen si imminet euictionis periculum, eo quod his moueatur, si id periculum in limine contractus prauium fuerit, vel post celebratum contractum ante pretij solutionem, decimere pretium potes, quousque tibi succulores, aliaue similis securitas de euictione praestet, ut decimit expresse lex si post perfectum Cod. de euictionib. leg. scriptura, §. fin. ff. de periculo, & commodo rei venditae. Et tradit Glossa, Bart. & alij quos refert, & sequitur Anton. Gomez 2. var. capite 2. numer. 39. Molina disput. 380. §. quando non.

Sed quia timere venditor potest te dolo & fraude rem emptam litigiosam facere inducendo amicos ut licem moueant, ne constituto tempore pretium soluere cogaris, obicere praedictum dolum poteris, si illum saltem conuictus valeas probare, tibi que & actori iuramentum desere quod nulla collusionem, fraude, vel dolo lis moueatur, ut aduertit Anton. Gomez. d. cap. 2. num. 39. & latius expendit Menoch. de arbitrarij lib. 2. cap. 244. per totum.

Si vero certus sis rem te a emptam alienam esse, esto ante litem motam, & sententiam executioni mandatum non possis agere de euictione, potes tamen agere, ut tibi pretium reddatur, & insuper quanti tua intererat rem emptam habere. Ut habetur leg. seruis. §. sciens ff. de actionibus empti. Et quoad pretium procedit doctrina, tamen venditor bona fide rem alienam tibi vendiderit, nam esto bona fides excuset a soluendo interesse, damnaque ex venditione subsecuta, non tamen excusat a redditione pretij, nisi forte nec te nec virtute perficit. Sicuti ex communi tradit Anton. Gomez. d. cap. 2. num. 39. Mol. disput. 380. §. quando venditor.

§. III.

Quae teneatur praestare emptor, ut de euictione agere possit?

- 1 Debet denunciare venditori litem motam esse.
- 2 Denuntiatio facienda est cum protestatione ut venditor liti assistat.
- 3 Inferendaque est copia libelli.
- 4 Hac denuntiatio facienda est venditori in praesentia. Secundum minus ad eius domum.
- 5 Ab hac denuntiatione excusatur minor.
- 6 Quod privilegium communior sententia extendit ad Ecclesiam.
- 7 Quo tempore facienda est denuntiatio.
- 8 Non excusatur emptor a prosecutione litis facta denuntiatione.
- 9 Qualiter venditor teneatur defendere emptorem.
- 10 Venditor habens apud se instrumenta quibus emptorem defendere potest, tenetur etiam irrogatim exhibere.
- 11 Venditor esto non teneatur liti assistere, potest tamen.
- 12 Venditor etsi priuilegiatus sequi in hac causa debet iuramentum emptoris.
- 13 Satisfit rationibus oppositis.

Conueniunt Doctores, ut emptor de euictione agere possit debere venditori vel eius haeredi denunciare litem motam esse. lege emptor. lege conuictus. lege empti actio. Cod. de euictionibus capite suo. de emp. & vendit. & lege regia 32. & 36. titul. 5. part. 5. Quod procedit, tamen venditor litem mouerit. Nam ubi denunciatio requiritur, tamen venditor litem mouerit. Nam ubi denunciatio requiritur, tamen venditor litem mouerit. Nam ubi denunciatio requiritur, tamen venditor litem mouerit. Nam ubi denunciatio requiritur, tamen venditor litem mouerit.

intra leg. denunciatio ff. quid ergo ff. de adulteriis. At in præ-

ferri denunciatio requiritur, ut venditor interpellatus pro

emporis defensione à lite mota. Ergo debet denunciatio fieri

expresse. Atque ita tradunt post plures alios antiquiores

Couarru. 3. var. cap. 17. num. 3. Anton. Gomez 2. var. cap. 2. num. 39.

Gutier. 1. par. de iuram. cap. 61. num. 3. & 4. Fachin. lib. 2. controu. c. 3. circa finem. Molin. tract. 2. de iust. disp. 380. §. deinde ut venditor.

Et licet non desint plures graueque Doctores. Bald. ad leg. emptor Cod. de emptioni. Salicet. ad leg. 1. Cod. de periculo, & commodo rei vendite. Immo in cap. ult. de empt. & vendit. Et alij quos refert, & sequitur Couarru. 3. var. cap. 17. num. 3. Greg. Lopez leg. 32. tit. 5. part. 5. in glossa magna vers. de forma existimantes denuntiationem authenticam & solemnem ab ipso emptore venditori factam sufficere, quia eo ipso interpellatur ut ad defensionem litis accedat. Sicuti indicat lex si cum questio. Cod. de emptionibus ibi. Si cum questio tibi super eo quem comparaueras moueretur, auctorem tuum certum fecisti, nec circa iudicis discretionem eum quem emeris trahidisti, Praesens pronuncia in damnum qua te tolerasse meministi modicum iuris adhibebit. Artaem communior sententia, & in praxi recepta, ut ipsemet Couarru. testatur asserit denuntiationem faciendam esse cum protestatione, & requisitione, ut venditori licet mota assiluit, causamque defendat. Sicuti tradit plures allegans Fachin. d. lib. 2. cap. 34. post iur. Gutier. de iuram. cap. 61. num. 5. Molin. disp. 380. §. deinde venditor, quia Textus de hac denuntiatione loquentes id expriment. Ut constat ex cap. fin. de empt. & vendit. ibi ut rem venditam sibi defenderet. Et lege 1. Cod. de periculo, & commodo rei vendite, ibi ut causa agenda adesset. Et idem habetur lege si rem 1. §. ultimo ff. de emptionibus lege si parentes lege empti actio. lege cum successores. Cod. eodem & lege si venditor ff. de iudicij. Et leg. regia 33. tit. 5. part. 5. Frustra autem interpellationem exprimerent si necessaria non foret. Alio optime possit venditor credere eius defensione emptorem non indigere, siquidem ipsam pro illa non interpellat. Neque censendus est in mora constitui, cum nota sit iuris regula neminem obligatum ad aliquid faciendum in mora constitui antequam fuerit interpellatus. leg. mora ff. de iuris. leg. si ex legati causa. & leg. in solam ff. de verbis obligat. Neque his obligat lex cum questio. Nam esto ibi nullus interpellationis mentio facta sit, sed solum denuntiationis, alij legibus aperte id decedentibus explicari debet.

vbi quidam iurans Ecclesiam defendere interpellatus fuit. Nam ibi non decidit interpellationem fuisse necessariam, sed illum qui interpellatus fuit, ut Ecclesiam defenderet, & renuit periculum fuisse non obstante appellatione. Neque item probat cap. potuit de locato. Vbi emphyteutam Ecclesie dies certus appositus solutioni in mora constituit absque interpellatione. Nam inde non inferitur venditorem Ecclesie inungere interpellatione ut de euictione teneatur, quia hanc obligationem suscipit ex ipsa contractus natura ab eo puncto quo lis Ecclesie mota est: nam ex illo censetur iure speciali requisitus, & interpellatus, ut optime aduertit Couarr. supra.

Tempus vero quo denunciatio, & interpellatio facienda est venditori explicuit lex si rem, vers. final. ff. de emptionibus dicens quolibet tempore venditori denunciari potest, ut de ea re agenda adsit, quia non praesertim certum tempus in ea stipulatione, dum tamen ne prope ipsam condemnationem id fiat. Vnde requiritur ut fiat ante publicationem testium, & causae conclusionem, seu antequam tempus probationum, & exceptionum elapsum sit, alias nihil prodesset interpellatio.

Hinc recte infert Anton. Gom. d. c. 2. n. 39. si in prima instantia non fuit facta denunciatio posse fieri in causa appellationis, dummodo omnia sint integra, & salva venditori, quia possunt admitti omnes probationes, & exceptiones super articulis in prima causa deductis, secus alias. Conuenit in his Couarr. 3. var. c. 17. n. 8.

Facta autem per emptorem hac denuntiatione cum omnibus suis requisitis non obinde excusatur à prosecutione litis, & defensione rei emptæ, alias agere non posset de euictione vtpote qui sua culpa à causa cecidit. Ut colligitur expresse ex lege 1. Cod. de periculo, & commodo rei vendite. ibi Et non absente emptore contrarium pronuntiatum est. Quod intelligendum venit, dummodo venditor non promiserit expresse causae defensionem, quia ea promissione obligationem emptoris in se suscipit, idcoque tunc emptori culpa imputanda non est defensionis omisio. Ut alios referentes docent Gregor. Lopez, lege 33. verbo comprador. tit. 5. parte 5. Gutier. 1. parte de iuram. cap. 61. numero 8. & 10. concilians dictam leg. 33. cum leg. antecedenti 32. Quod à fortiori procedit si defensionem iurauerit, quia iuramentum vim habet interpellationis. Ut pluribus firmat Gutier. dict. cap. 61. num. 19. Ex eo autem quod contractus iuratus sit hanc obligationem venditor non suscipit, neque à denuntiatione emptor excusatur, quia iuramentum non extenditur vltra expressa. Ut bene Gutier. supra. Et Molin. disp. 380. §. quando emptor.

Venditor vero si promiserit causam defendere, & emptorem à qualibet molestia liberare sine dubio tenetur, ut proxime dixi: at seclusa hac promissione ex vi contractus non tenetur huic defensionem assilire, sed satisfactio soluendo interesse, & damna quæ emptori euenierint re euicta. Vt colligitur ex leg. empti actio Cod. de emptionibus. & tradit Anton. Gomez. in calce. numero 39. Gregor. Lopez, dicta leg. 33. verbo quisere. Gutier. dict. cap. 61. n. 11. Molina, disp. 380. §. quando emptor est minor.

Non caret tamen scrupulo, An venditor habens apud se instrumenta, quibus emptorem ab euictione liberare possit, teneatur emptorem defendere etiam non requisitus. Negant Ripa in leg. 2. §. voluntatem post. num. 18. Digest. soluto iuram. Cabalin. de euict. §. 3. num. 72. Fachin. lib. 2. controuers. cap. 36. in fine. Ducti quia hic casus legibus non inuenitur exceptus. Sed verius censet eum lege positum non excipiatur iure naturali, exceptum esse. Quippe venditor iure venditionis astingitur emptori concedere quæ necessaria sunt, ut res vendita apud ipsum persistat. Cum autem illa instrumenta necessaria sint tenetur illa instrumenta illi concedere, tametsi ea in iudicio proponere non videatur attritus, quia hoc necessarium non est, cum possit emptor ea proponere. Sic Bald. ad leg. 1. Cod. de periculo, & commodo rei vendite. Auferius in addit. ad decis. Capella Tolosana 407. in tertia limitat. Anton. Bugenl. in cap. ult. n. 1. limit. 6. de empt. & vendit. Couarru. 3. var. c. 17. n. 10.

Verum est venditor non tenetur liti assilire, neque causam suscipere, si tamen velit quia sua interest poterit absque emptoris mandato non solum assilire liti, & coadiuare iustitiam partis conuentæ, sed omnino, in totum causam assilire, quia sua potius quam emptoris est defensio argum. Textus in leg. si parentes. Cod. de emptionibus leg. si heres Codic. de litigiosis. & leg. 2. Cod. de accusationibus, per quæ & alia id probat Anton. Gomez. d. cap. 2. numero 39. Gregor. Lopez d. leg. 33. verbo compro. Couarru. pract. qq. cap. 13. num. 2. & 3. cap. 14. num. 3. Gutier. d. cap. 61. de iuram. num. 14. Molin. disp. 380. §. quando venditor. Quod procedit etiam inuito actore, ut ex prædictis textibus colligitur, & supra dicti Doctores aduertunt, modo tamen iudicium ceptum non sit. Nam iudicio cepto est venditor positum iure actoris emptorem coadiuare, & liti assilire, atque integre

causam suscipere nequit. Vt pluribus Textibus, & Doctoribus comprobatur Anton. Gomez loco citato. Causam autem suscipere debet eo in statu quo eo tempore cum emptore fuerit argument. cap. 2. vers. fin. ut lite pendente lib. 6. & tradant ex communi Gregor. Lopez, Anton. Gom. Molin. & alij supra. Prius vero quam compareat saltem summariam probationem prestare tenetur qualiter sua interfit causam defendere. Sicut Innocent. in cap. veniens el. 1. de testam. num. 2. Felin. in cap. cum super in princ. de re iudic. in 6. & Ant. Gom. d. cap. 1. num. 39. notarunt.

12. Grauis tamen est difficultas, An teneatur venditor causam prosequi apud iudicem emptoris conuenti, vel possit si priuilegiatus est ad suum proprium iudicem causam deferre; Nam Glossa in cap. nullus clericum 11. q. 1. Speculator, tit. de primo, & secundo decreto §. refert. vers. quid si dominus num. 74. Castren. in leg. venditor ff. de iudic. Immola in leg. non solum §. quod vulgo ff. de usurpationib. Platea in leg. 3. Cod. de iure fisci lib. 10. Artin. §. actionum numer. 1. 9. instituit. de actionib. affirmant ad suum proprium iudicem causam deferre posse, quia eo casu venditor reus est, & tanquam reus conuentus causa coram suo iudice agenda est. Deinde fiscus ad suum proprium iudicem causam reuocat. leg. 4. Cod. de iure fisci lib. 10. Ergo etiam quilibet alius priuilegiatus maxime Clericus.

Ceterum communior, & verior sententia negat venditorem declinare posse emptoris conuenti forum, sed necessarib. apud eundem iudicem quo lis cepta est prosequendam esse, ne actiois deteriorem causam faciat, maxime cum ipse venditor conuentus directe non sit, sed iuris dispositione conuenti emptoris partes suscipiat. Sic pluribus relatis resoluit Anton. Gomez. d. cap. 2. num. 39. Fachin. lib. 2. cap. 37. circa medium. Molin. disp. 380. §. quando venditor. & constat aperte ex leg. venditor ff. de iudicis ibi. Paulus respondit venditorem emptoris iudicem sequi solere. & ex leg. 1. Cod. ubi in rem actio. & leg. regia 57. tit. 6. par. 1.

13. Neque oppositae rationes conuincunt. Nam primae iam est factum. Ad simile de fisco responderi potest fisco esse speciale priuilegium, quod in clerico, alijque priuilegiatis non inuenitur. Ad hoc priuilegium fisci, etsi plures Auctores, quorum meminit Fachineus lib. 2. cap. 37. Et sequitur Marc. Anton. Peregrin. lib. 2. cap. 37. Et sequitur Marc. Anton. Peregrin. de priuilegiis fisci lib. 7. tit. 1. num. 9. approbent eo quod in leg. cum vendente. leg. ad fiscum Cod. ubi causa fisci. leg. 2. Cod. de vendit. rerum fisco lib. 10. habeatur causas fiscales a iudice ipsius fisci cognoscendas esse. Et in leg. 3. Cod. de iure fisci lib. 3. dictum sit si minori precio quam res est aperta emptoris fraude vel gratia quae obligata sunt fisco uenerint aditus procurator meus debitam quantitatem inferenti restitui capta aedia iubebit.

Atamen communis sententia, quam referunt & sequuntur post alios antiquiores Rebuff. de dil. artic. 4. gloss. 2. num. 9. Couaruu. pract. 99. cap. 8. num. 3. Cabalin. de euictione lib. 3. n. 124. Fachin. lib. 2. cap. 37. circa finem. docet fiscum in iudicanda non sunt abique manifesto textu, vel ratione, maxime cum iuri communi, & regulae generaliter statuta obstant, at quod fiscus non obligetur sequi forum sui emptoris conuenti nullo textu habetur. Nam praecitate leges nihil aliud decidunt nisi causas fiscales a procuratore Caesaris cognoscendas esse. At haec causa directe non est fiscalis, sed emptoris cuius defensionem fiscus suscipit.

Minus obstat, leg. 3. Cod. de iure fisci, ubi nihil agitur de quodam quali retractu, videlicet de recuperatione rei legitimo pretio per fiscum alienatae. Cum enim fiscus rei alteri obligatam minori pretio vendiderit, directus dominus illius rei legitimum pretium fisco offerat, quo oblato fiscus praecedentem contractum rescindit restituito pretio emptori. Quod ad casum praesentem non attinet.

§. IV.

Expenduntur casus in quibus non est locus euictionis.

- 1 Si emptor omisit legitimam denuntiationem agere ad euictionem nequit.
- 2 Item si cum ipso venditor conuenit, ut non teneatur.
- 3 Quando conuentio ex aliqua causa determinata facta est asserunt plures non teneri venditorem ad pretium reddendum.
- 4 Eadem obligatione tenetur, siue euictio exclusa si ex causa determinata, siue generaliter.
- 5 Satisfit rationi opposita.
- 6 Cum emptor tempore sententiae condemnatoriae contumaciter abest agere nequit de euictione.
- 7 Cessat euictionis actio, si emptor non appellauerit a sententia.
- 8 Si iniuste se sentis condemnatum appellare tenetur emptor.

- esto venditor praesens sit.
- 9 Causa dubia, & ambigua, esto plures conueniant non esse obligationem ad appellandum. Verius est oppositum.
- 10 Quod intelligendum est, cum venditor abest, aut ei sententia congruo tempore intimari nequit.
- 11 Si per imprudenciam iudicis res euicta fuerit cessat euictio.
- 12 Excipit nisi venditor se obligasset de euictione sub illo euentu.
- 13 Si res euicta sit a sententia arbitri nequit agi de euictione.
- 14 Neque cum emptor ex mandato principis compellitur rem alteri vendere.
- 15 Neque cum euincitur res ex iure speciali.
- 16 Neque si emptor sciuit rem alienam, aut alteri obligatum esse.
- 17 Procedit quomodo cumque aliena sit.
- 18 Item esto pretium conuersum sit in utilitatem venditoris.
- 19 Deinde non datur euictio, si emptor per vim fuerit a possessione expulsus.
- 20 Item si culpabiliter praescribere omisit.
- 21 Et idem est si culpa sua possessionem amisit.
- 22 Haec non agit de euictione pro parte quam putabat in hereditate contineri.

Primò agere emptor nequit ad euictionem, si litem motam venditori solemniter cum qualitatibus omnibus in §. praecedenti explicatis omiserit denuntiare, vel denuntiationem defendere. Excipit nisi ipse venditor huic obligationi emptoris cesserit, ut cedere potest, cum in eius fauorem haec obligatio emptori sit inducta, & probat expressè lex Hieronimus ff. de euictione. Et confirmat praxis Tabellionum hanc cessionem communiter in contractu emptionis, & venditionis apponunt, teste Anton. Gomez d. cap. 2. num. 39. Cuius de iuram. 1. p. cap. 61. num. 15. Et alij apud ipsos. Secundo excipit Molin. disp. 380. §. in sequentibus, nisi expressè venditor promississet, ut quocumque casu res euincatur teneatur de euictione. Nam eo casu credit Molina exculari emptorem a denuntiatione, si venditor conuictus fuerit litis morte, fecus si ignorans. Verius credet ex vi illius pacti generalis nullo alio casu teneri de euictione quam si pactum non fecisset. Satis enim conuenienter illa verba explicantur si dicas quocumque casu iuxta iuris ordinem res euincatur tunc de obligatione tenari. Et licet haec obligatio contractui inhiere, verbis tamen illam exprimit. Praeterea si ex illis verbis conferretur venditor renuntiare obligationi denuntiationis, eadem ratione censendum erit renuntiare cuiuslibet alteri conditioni.

Secundo quando venditor credens rem vendendam nullo euictionis periculo subici cum emptore conuenit, ut non teneatur de euictione, re euicta exculatur ab interesse, & damnis emptori subiectis ex euictione soluendis, non tamen excusatur a pretii redditione, nisi etiam de pretio fuerit expressè conuentum; quia aequum non est ut ipse cum emptoris iactura locupletetur. Vt expressè dicitur leg. emptorem §. qui autem ff. de iudicib. empti. cuius haec sunt verba: ibidem est idem esse dicendum est aperte in venditione comprehendatur nihil euictionis nomine praestitum in pretium quidem deberi euicta, utilitatem non deberi. Neque enim bonae fidei contractus hanc patitur conuentionem, ut emptor rem amitteret, & venditor pretium retineret, & tradunt omnes teste Anton. Gomez. d. cap. 2. num. 39. vers. Primus. Si autem venditor sciens vel dubius euictionis periculi conuenit de euictione nihil emptori detegens non solum ad pretium reddendum, sed ad interesse & damnata subsequuta alijungitur, quia conuentionio illa, & emptoris cessio nulla fuit re potè dolosa, & fraudulenta. Vt colligitur ex dicta leg. emptorem, & aduertit Ant. Gom. supra, & Mol. disp. 380. §. secundus.

Controuersia autem est, si conuentionio concipiatur non generaliter, sed determinatè ex aliqua causa, vel persona ut scilicet non teneatur ex lite mota a Titio, ex sententia per imperitam iudicis lata, & similibus, an inquam tunc venditor ad pretium reddendum teneatur. Negant teneri etiam si sciebat, & mala fide venditor processerit Anton. Gom. d. cap. 1. n. 39. vers. primus. Tiraquel. de retractu consanguinit. 4. 12. gloss. 1. num. 14. fauet Glossa in leg. libertatis ff. de euictione. Et ibidem Bald. Angel. Salicet. Roman. singul. 387. Castro in leg. emptorem §. qui autem ff. de actionib. empti. Marfil. singul. 658. Ripa. leg. si aliquid rem. num. 47. ff. de acquir. possess. Nata cons. 181. num. 7. Dicuntur ex leg. libertatis ff. de euictione. ibi. Qui libertatis causam excepit in venditione, siue iam tunc conuenerit liber homo fuerit, siue conditione qua testamentum fuerit impleta ad libertatem peruenisset non tenebitur euictiois nomine. Ecce qualiter excepta causa libertatis cessat eo tam causam euictio, & suffragatur ratio. Nam cum exprimitur certa causa concipere debet emptor aliquid ibi periculum adesse, ideoque sibi imputare debet quod periculum non cauerit argum. leg. 1. §. 1. ff. de iudicib. leg. si fundum. Cod. de euictione.

4 Sed contrariam sententiam nempe ex vi illius exceptionis determinatæ non aliter teneri quam teneatur cum generaliter euctio excluditur firmatur Anton. Rubens in leg. nona soluta §. morte numero 4. ff. de operis noni nuntiat. Couarru. 3. var. cap. 17. num. 1. Cabalin. de euctioib. §. 5. post numer. 26. Fachin. lib. 2. capite 40. Molin. disp. 380. §. secundus. Et colligitur ex dicta leg. emptorem, ubi nulla fit distinctio. An renuntiatio procedat generaliter vel ex causa determinata, maximè cum in utroque euentu ratio decidendi in dicta leg. emptorem procedat, scilicet ne venditor cum iactura emptoris locupletetur. Et quidem si malitiosè venditor procedat, nec detexit, ratione doli non solum ad utilitatem, sed ad interesse, & damna obligatur. Nullaque est causa, vt recte probat Couarru. d. cap. 17. numero 2. ob quam venditori pretium sit applicandum, non titulo permutacionis cum res vendita fuerit aliena & in dominium emptoris minime translata, non titulo donacionis, cum donatio non sit præsumenda, ubi alia causa agitur scilicet commutatio rei, & preti; non denique in pernam quod emptor in speciali euctiois causa consenserit, nam inde non sequitur mala fide emissio, potuit enim probabiliter existimare ob suam securitatem omnimodam venditor eam causam excessisse, non quia aliena esset, & periculo probabili euctiois subire. Satis enim est, si ob hanc consensum ad interesse, & damna ob euctioem ex illa causa agere non possit.

5 Neque obstat lex libertatis, quia ibi solum dicitur non teneri euctiois nomine, quod explicandum est iuxta leg. emptorem, vt iura iuris concordent: non teneri inquam quoad interesse & damna, cum bona fide contractus celebratus est, bene tamen ad utilitatem, seu pretium receptum. Et licet expressa illa causa determinata emptori imputetur quod non præstiterit diligentiam ad cauendum euctiois periculum: sicut etiam imputatur, cum generaliter euctiois obligatio excipitur: & illa imputatio solum præstat ne possit agere ad interesse, & damna; non tamen impedit quin ad utilitatem agere possit.

6 Tertio: cum emptor tempore sententiæ condemnatoriæ contumaciter abest, agere non potest de euctio, quia tunc ob eius absentiam, & contumaciam potius quam ob malam causam præsumitur condemnatus, ideoque sibi & non venditori est imputandum. cap. ult. de empt. & vendit. & leg. si deo in princ. ff. de euctioib. leg. emptor. Cod. eadem. & leg. regia. 36. tit. 5. par. 5. & ibi. Gregor. Lopez. Couarru. d. cap. 17. num. 9. Gutierrez. de iur. am. cap. 6. n. 13. Verum si ipse probauerit fuisse presentem in iudicio cum causa discesserit, diligenterque defensiones allegasse, & pro viribus litem prosecutum esse, tamen tempore sententiæ abiens fuerit non impediatur à iure euctiois, quia tunc eius absentia nullius fuit præ iudicij, cum eodem modo condemnaretur ac si præses foret. Vt recte Couarru. d. n. 9. notat.

7 Quando cessat euctiois actio, si emptor non appellauerit à sententiâ, tamen si huius fuerit venditori denunciata iuxta leg. Herennius §. C. a. n. ff. de euctioib. Sed an hoc verum sit, cum bona, vel malam causam habet, vel cum venditor est præses, vel abiens d. silentium. Doctores, quorum opiniones refert Fachin. lib. 2. controuers. cap. 40. Illis omittis.

Dicendum est, si emptor manifestè agnoscat iustitiam euincens, & ob hanc causam ab appellando abstinere nullatenus ius euctiois amittit, quia puniri non potest ob actum iure naturæ debitum. Si enim ante sententiam propria mente posset, & deberet rem manifestè alienam vero domino reddere, & ea reddita agere ad pretium, & interesse iuxta ea que in 1. §. diximus, à fortiori id poterit re per sententiam euicta, & vero domino tradita sicuti ratiocinatur. Ant. Gom. d. c. 2. n. 40. Couarru. 3. var. cap. 17. num. 9. Molin. disp. 380. §. tertius. Fachin. lib. 2. cap. 40. conclus. ... Et colligitur ex d. leg. Herennius §. C. a. n. ff. de euctioib.

8 Si autem credat emptor bonam habere causam, sed ob imperitiam iudicis, aut iniquam informationem, aut à quoque condictionem condemnatus esset, appellare teneatur, tamen si venditor præses sit, vel sententia illi intemetur, alioquin iure euctiois priuabitur, quia illa sententia iniuriosa esse videtur, ideoque non debet venditori nocere. Vt in leg. ff. per imprudenciam. ff. de euctioib. Et tradit Bald. in d. C. a. n. sine. Anton. Gom. d. cap. 2. num. 40. Couarru. d. cap. 17. num. 9. Fachin. d. cap. 40. circa finem.

9 Quod si causa dubia sit, & ambigua communior sententia. Glossa. Bart. in d. leg. Herennius §. C. a. n. ff. de euctioib. Imola. cap. fin. num. 8. de empt. & vendit. Nata. cons. 106. Cabalin. de euct. §. 3. num. 145. Ant. Gomez. d. cap. 2. num. 40. Fachin. d. cap. 40. censet nullam esse appellandi obligationem. Tum quia sententia præsumi debet iusta, ac proinde illam appellatione impugnans censetur malam causam fouere. Tum quia nullibi cauetur debere emptorem appellare, sed solum denunciare venditori litem motam. Sed verius est obligatum esse emptorem ad appellandum, Et d. de Castro de iust. & iure, Paris. 11.

prout tenuit Bald. Couarru. cap. 17. num. 9. Molin. disp. 380. §. tertius. Et fauet lex regia, 36. tit. 5. par. 5. Moueatur quia est pro sententia iudicis sit præsumptio, hæc tamen Præsumptio coram iudice appellacionis probationem admittit, quia facta sepe sententia prius data reuocatur. Præterea in secunda instantia forte probationes, & instrumenta adducuntur, quæ iustitiam emptoris declarant, & ab euctioe liberent. leg. per hanc. Cod. de temporib. appellat. cap. cum 10. de fide instrumentor. Ergo omittens hanc defensionem sua culpa censenda est res cuius, ac proinde venditori imputari non debet.

Tempore hanc proximam doctrinam de causa dubia, vt intelligatur cum venditor abest, aut illi congruo tempore, & apto ad appellandum, litemque prosecuendam sententia non iactimatur nam si præses sit, vel sententia et notificetur cessat in emptore appellacionis obligatio. Vt expressè tradit alius relatis Ant. Gom. d. d. cap. 2. num. 40. & indicat Couarru. d. cap. 17. num. 9. & coniuncturæ ex leg. Herennius §. C. a. n. ff. de euctioib. ubi habetur, quod si sententia fuerit lata præseste venditore, vel auctore non teneatur emptor, vel possessor condemnatus appellare: forte quia venditor non appellans, neque emptorem ad appellandum inducens indicat sententiæ acquiescere, & bonam causam non habere: idem colligitur ex lege si procuratorem. §. si ignorantes in fine ff. mandado: ubi fiduciosus conuentus, & condemnatus licet teneatur appellare, vt in princ. illius Textus habetur, a tamen ab hac obligatione liberatur si debitori principali denuntiat. Sic ergo in præseste dicendum est. Neque obest quod superius diximus teneri emptorem prosecui litem, & causam euctiois defendere, quia id verum est quouque sententia condemnatoria accedat absente venditore, vel impotente ad se defendendum.

Quando cessat euctio, si res per imprudenciam iudicis errantis in iure vel facto, vel eius malitiam, & nequitiam fuerit euicta. lege si per imprudenciam ff. de euctioib. & cap. ult. de empt. & vendit. & leg. 36. tit. 5. par. 5. hæc enim euctio non ex re vendita, sed ab extrinseco, & ex accidenti contingit, sicuti si per furtum auferretur, ac proinde tanquam casus fortuitus reputanda est, & emptoris periculo cedit; non venditoris. lege necessario. ff. de per. cuius, & commodo rei venditæ. & lege in Cod. eadem. & §. cum autem insit. de empt. & vendit. Anton. Gomez. d. cap. 2. num. 40. in fine. Couarru. 3. var. capite 17. numero 10. Molin. disp. ar. 3. o. §. quartus. Quod verum est, tamen si sententia lata fuerit aduersus ipsam venditorem, eo quod causam emptoris suscepit iuxta legem 2. §. solus ff. de hereditate, vel actione venditæ, quia illa causa susceptio non impedit quin euctio non ex re vendita, sed ex iudicis malitia, aut imperitia procedat, & consequenter quod domino rei nocere debeat. Et licet hanc iniquitatem commiserit iudex in odium venditoris, non obinde venditor obligatur de euctioe, quia ipse causa non est talis iniustitia: tamen inimicitia & occasione dederit. Vt bene aduertit Couarru. d. cap. 17. n. 10. Neque placet restrictio ab ipso adducta, dummodo inimicitia post venditionem orta fuerit: nam esto fuerit orta ante contractam venditionem, ipsi venditori euctio imputanda non est, cum ex ea inimicitia euctio non procedat, sed ex malitia iudicis inuictæ suam causam vindicantis.

Excipe tamen nisi venditor se obligasset de euctioe, etiam si per iniuriam iudicis euctio contingat, nam ea obligatione posita de euctioe tenebitur, vt inquit Angel. cons. 176. inespiente pramittere d. n. est. Decius, cons. 74. num. 2. Gutierrez. 1. part. de iuram. capite 61. num. 17. Quam obligationem asserunt prædicti Doctores non se extendere ad eam iniustitiam, qua iudex prætermissio iuris ordine euctioem præstaret, vt potè iniustitiam insoitam, & ratio contingentem, sed solum extendi ad eam iniustitiam que ex imprudencia iudicis, vel eius iniquitate gratia fauendi auctori, vel offendendi emptorem procederet.

Sexto agere de euctioe emptor non potest, si res euicta sit à sententia a bitri in quem consensit, vt litem decideret. Nam cum ipse non habeat iurisdictionem nisi ex consensu partium censendus est non necessitate, sed eius voluntate euctioem præstare. Vt manifestè probat leg. si victum. §. si compromiserit ff. de euctioib. & colligitur ex l. si minores ff. de minorib. & disponit lex regia 36. tit. 5. par. 5. & tradit ex communi sententia Antonia. Gomez. d. cap. 2. num. 41. Ex quo rectè inferi, si spontè prorogauerit iurisdictionem, & consenserit in non suum iudicem non posse agere de euctioe, quia non necessitate, sed voluntate euctio præstatur. Secus est si ex forma legis, vel statuti cogatur compromittere, quia iam non voluntate, sed necessitate euctio continget.

Septimo: euctiois locus non est, cum emptor ex mandato principis compellitur rem alteri vendere, aut alio contractu oneroso tradere. Tum quia videtur euicta per casum fortuitum, in quo cessat euctio. leg. Luctus. ff. de euctioib. Tum & præcipue quia non euincitur ob aliquam

defectum quem à venditore accepit, ac per consequens ipse reparare non debet. Sic Anton. Gomez *d. cap. 2. num. 41.* ubi bene refertur, si res emittatur ab emptore, vel possessore per viam retractus non esse locum euictionis ob prædictas rationes.

15. Quidam non datur euictio, cum res euincitur ex iure specialiter: ut si beneficio restitutionis in integrum euinceretur, quia tunc non agitur ad interesse, sed ad pretium, iuxta *leg. minor. l. 5. annu. ff. de euictionib.* Excipit nisi de euictione in eo casu promissiles. Vt alios refertur docuit Anton. Gom. *d. cap. 2. numero 42.*

16. Nunc cessat euictionis obligatio, si emptor sciuerit rem alienam, vel alteri obligatam emere. Nam eo euentu neque ad pretium agere poterit nisi de euictione conuenierit. Vt probat *lex si fundum, Cod. de euictionib.* cuius verba sunt. *Si fundum sciens alienum, vel obligatum comparauit Athenoches, neque quidquam de euictione conuenit, quod eo nomine dedit contra iuris potest rationem.* Sic pluribus relatis Couarruu. 3. *var. cap. post. n. 1.* Anton. Gomez. 2. *var. cap. 1. num. 41.* Fachin. *controuers. lib. 2. cap. 40. initio.* Rationem huius reddit Anton. Gomez, quia videtur donare pretium qui sic dedit. Sed infirma ratio, cum eius animus non sit donandi, sed permittendi. Quapropter censio in poenam delicti commissi priuari actione repetendi. Extendit idem Anton. Gomez conclusionem, ut procedat tamen si pretium non soluerit, quia non poterit retinere. Quod verum credo post sententiam; secus in foro conscientie ante iudicis declarationem.

17. Temperant autem Anton. Gomez, Couarruu. alios referentes, ut procedat in emptione rei penitus alienæ, secus si aliena non sit, sed alteri obligata, & restitutioni ex fideicommissio subiecta: nam eo casu ad pretium agere poterit. Ducuntur ex *l. fin. Cod. Communia de legatis.* ubi expressè conceditur emptori quod possit agere ad pretium.

Cæterum hanc restrictionem nequaquam admittendam censio, quia videtur expressè aduersari *dictæ legi si fundum:* cum ibi non solum de re penitus aliena, sed de re alteri obligata sermo fuerit, & de vtraque disponit textus emptorem contra iuris rationem potest quod dedit, nisi de euictione conuenierit. Præterquam quod Textus in *dicta leg. fin.* expressè dixerit. Cum sufficiat emptori saltem pro pretio quod sciens dedit pro aliena re sibi satisfieri. Afferere autem *d. leg. si fundum* corrigi per *leg. fin. s. ult. Cod. communia de legatis.* Sicuti dubitat Cabalin. *de euict. s. 5. num. 22.* minus verum est, quia legum correctio non est facile admittenda. Quapropter placet mihi solutio quam tradidit Fachin. *d. cap. 40. & latius lib. 7. cap. 14.* dicens in casu *dictæ leg. ult.* de euictione fuisse conuenientem, ut indicant illa verba antecedentia. Neque duplex stipulatio, neque melioratio locum habent. Quasi diceret etiam posita stipulatione euictionis non est ad duplum agendum, neque ad meliorationes, cum sufficiat pro pretio sibi satisfieri. Cum verò inquit textus non possit agere ad melioramenta intelligi debet, ut bene aduertit Couarruu. *d. cap. 17. n. 3.* comparatione venditoris. At comparatione euicentis optime agere potest, sicuti potest quilibet alius male fidei possessor.

18. Secundò temperat Anton. Gomez, nisi pretium conuersum sit in utilitatem venditoris, quia tunc saltem illud poterit repetere, ut probat *lex emptor, ff. de rei vindicatis.* Sed neque hæc restrictio est admittenda, quia destruit dispositionem *dictæ leg. si fundum.* Cum ibi absolute decidatur non posse emptorem agere ad pretium quod dedit nisi de euictione conuenierit. Supponit ergo pretium vel à venditore haberi, vel in illius utilitatem conuersum esse. Neque contrarium probat *lex emptor,* agit namque cum ignoranter processum est. Inde tamen non est inferendum posse venditorem pretium illud in specie, vel æquivalente retinere, cum nullus sit titulus, sed in foro conscientie reddendum est emptori. In foro verò externo sileo adiudicandum.

19. Decimò si per vim expellatur emptor à rei emptæ possessione non est locus euictioni, tamen si venditor de euictione stipulatus fuerit, promiseritque emptorem defendere de iure, & de facto. Vt habetur *leg. fin. de actionib. empti:* quia rectè inquit Anton. Gomez, *d. c. 2. n. 42.* intelligi debet, cum defensio possibilis est, & res euincitur iuste non iniuste.

20. Undecimò, cum emptor potuit vlucapere, vel præscribere rem, & sua culpa omisit, perdit euictionis beneficium. Vt habetur *leg. si dictum, s. sed cum possit, ff. de euiction. leg. regia 36. tit. 5. par. 5.* & aduertit ex communi Anton. Gom. *d. n. 42. Mol. disp. 386. circa finem.*

21. Duodecimò quando emptor sua culpa possessionem rei amisit, indeque effectum eum, ut de reo heret actor. Ob cuius causam fortè litem amisit excluditur ab euictione. *leg. si rem quam, ff. de euictionib. leg. 36. tit. 5. par. 5.* & notant ex communi Anton. Gom. & Molin. qui bene aduertit id esse intelligendum de quacumque alia re que in causa esse possit emptori litem amittendi. Sicuti si contra præscripta in

contractu rem vendidit, aut alienauit, ex quo litem perdidit nequit agere de euictione, quia sibi imputare debet euictio non venditori. *leg. si mancipium in princip. & leg. fin. de euictionib.*

Tandem addit Anton. Gomez, non posse emptorem hereditatis agere de euictione, si res aliqua que hereditati paratur pertinetre euicta fuerit. Secus vero si ipsa hereditas, seu hereditatis quota vendita euinceretur. Vt diximus §. præcedenti.

§. V.

Quibus obligationibus astringatur venditor, cum de euictione tenetur.

1. Statuuntur obligationes venditoris.
2. Negantur plures sumptus facti ab emptore qui rem ab euictio, ne liberari velit venditorem solvere.
3. Verior est opposita sententia.
4. Satisfit contrariis.
5. Ad quos sumptus tenetur?

EX sequentibus constat venditorem de euictione obligatum restituere debere emptori pretium rei venditæ, deinde interesse, & damna subsecuta si dolo processit. At duplicem restitutionem pretii accepti nunquam tenetur nisi expresso pacto se obligauerit. Vt colligitur ex *leg. emptor, ff. de euictionib.* Quam restitutionem si emptor intentauerit non poterit agere ad interesse, aliaque damna ex euictione subsecuta. Vt probat expressè *lex emptorem §. Cassius ff. de actionib. empti.* Quare agit, vel sibi expensæ, & sumptus in defendenda re euicta soluantur, neque ad duplum agere.

Difficultas ergo grauis est si res euicta non sit, quia emptor acriter pro re conseruanda pugnat, an sumptus factos teneatur venditor solvere, sicuti si res euicta esset? Negant Glossa, & Bald. in *leg. 1. Cod. de euictionib.* & in *leg. si fundum, Codic. eodem.* Speculator. *titul. de empt. & vendit. §. primo numero 34. vers. sed quid si in instrumento.* Fulgosi in *leg. qui absentem, ff. de procuratorib.* Cuman. in *leg. venditores ff. de verbis. obligat.* Ducuntur primo ex *leg. si status. Cod. de euict.* ubi Textus inquit. *Quod si fuisse sententiam declarauerit intelligi te ad venditorem reuerti non posse, quasi diceret te reuerti non posse ad venditorem pro recuperatione expensarum, nam pro seruo manifestum erat non esse reuersionis locum, cum non fuerit euictus.* Secundò venditor vi venditionis tenetur facere, ut emptor rem habere liceat. *leg. ex empto, ff. de actionib. empti.* Sin minus tenetur ad totale interesse. At in præsentia iam emptor rem habet ergo. Tertò vel si emptori mora fuit iuste, vel iniuste? Non iuste aliàs debebat euictio sublequi, si iniuste venditori imputandum non est, sed tanquam casus fortuitus iudicandus: sicuti si per vim, & tunc venditor teneatur emptor expelli, & in se defendendo sumptus aliquos præstare, non obinde venditor ad eos soluendos astringeatur. Et confirmo: emptor nequit à venditore expensas litis exigere, si ad illarum solutionem aduersarius condemnatus fuit, quia ad summum tenetur in defectum aduersarii. Si autem ab expensis fuit aduersarius absolutus, vel id fuit ob imperitiam iudicis, & tunc venditor obligandus non est ad expensas, sicuti non obligatur ad rei solutionem, cum per imperitiam iudicis res euincitur. *leg. si per imperitiam, ff. de euictionib.* Si autem iuste, & legitime exculsus fuit ab expensarum solutione, idem fuit, quia bonam causam fuit, & tunc euictio subsequenda erat, vel quia ignoranter processit, & tunc non est venditori refundendum.

Cæterum semper præsumptio sumenda est in fauorem iudicis, & sententiæ, ac proinde cum res euicta non sit, præsumi debet aduersarius non iure, sed facto, atque ateo iniquè litem mouisse, ad quam non videtur venditor obligatus, cum non processerit ex causa tempore venditionis existente, sed ex causa subsequente venditionem, scilicet ex malitia vel imperitia actoris emptorem molestantis.

Sed contraria sententia asserens venditorem ab emptore debere denuntiatum obligatum esse solvere emptori expensas, si ab actore non recuperauerit communis est, & omnino amplectenda, quam docuerunt Barr. Paul. Immola, Arcin. & alij in *d. leg. venditores, ff. de verbis. obligat.* Panoriti in *capite fin. de empt. & vendit. circa finem.* Antonin. Gomez. 2. *var. cap. 2. n. 47.* Cabalin. *de euictionibus, §. 3. n. 146.* Fachin. *lib. 2. controuers. c. 39.* Molin. *disp. 380. in fine.* & alij apud ipsos Fundamentum est. Venditor ab emptore denuntiatu esto non tenetur determinare causam suscipere, & emptorem defendere, attamen tenetur sub dysfunctione vel causam suscipere, vel interesse solvere iuxta *leg. cum quæretur, ff. indicium solui, & leg. stipulationes non diuiduntur, vers. Colus, ff.*

ff. de verbor. obligat. Si vero non promiserit etiam obligatur, cum vi contractus hanc obligationem subeat eo ipso quo fuerit denunciatus. *leg. si plus, §. nota ff. de euictionib. & leg. qui absentem ff. de procuratorib.* Solumque est differentia quod quando venditor promisit emptorem defendere, cogetur ad defensionem determinatam cum solum ex contractu cogitur sub distinctione.

Argumenta in contrarium non videntur. Ad primum ex *leg. si status* respondeo cum Fachineo non nullum esse sermone de expensis, sed de seruo vendito, de quo decidit Textus, si fuerit euictus licet emptori ad venditorem reuerti, secus si euictus non fuerit, quod frustra dictum non est, cum causa libertatis eo tempore post sententiam latam vsque ad tertiam vicem solita erat examinari.

Ad secundum respondeo, eo quod teneatur venditor facere vt emptor rem venditam habere possit obligatur ad illum defendendam, & consequenter ad expensas, & sumptus pro illius defensione factos.

Ad tertium respondeo non semper euictionem subsequendam esse quoties his iustis mouetur, quia moueri potest ex probabili causa, & ratione, non ex certa, & manifesta. Quando sic hoc mouetur neque ex imperitia, nec ex malicia actoris moueri censenda est, neque actor condemnari debet ad expensas solutionem, sed ipse venditor teneatur illas soluere ob obligationem quam defendendi emptorem habet, cum actor nititur causam venditionem antecedenti.

Ad vltimum respondeo primum debere in fauorem iudicis & sententiae, sed non inde inferri primumendum esse actorem inique litem mouisse, sed minus iustum, in infirmiorique iure quam est illud quo emptor possidet.

Sed ad quos sumptus teneatur venditor? Non conueniunt Doctores. Nam Paul. Castrenf. Alexand. in *d. leg. venditores ff. de verborum obligat.* solum concedunt obligatum esse ad sumptus factos gratia litis instituendae, vt sunt qui sunt in adducendis testibus, extrahendis instrumentis, & aliis huiusmodi. Ducuntur eo quod venditor obligationem tantum videatur habere instruendi emptorem de lite mota iuxta *leg. si parentes, & leg. empti Cod. de euictionib.* Ergo tantum obligatur ad sumptus qui huic instructioni deseruire possunt. Sed haec sententia dura visa fuit Cabalino *de euictionib. §. 3. numero 148.* Ideoque recte improbatu r Fachineo, *lib. 2. conuener. cap. 39. in fine.* Nam venditor non solum tenetur emptorem in lite mota instruere, sed defendere *ex dicta leg. si plus, §. nota ff. de euictionib. & leg. qui absentem ff. de procuratorib.* at obligatus ad defensionem si de facto non defendere obligatur ad omnes expensas, & sumptus qui pro defensione litis & causae necessarij fuerint. argum. *leg. sed et si §. defendere ff. de procuratorib.*

§. VI.

An actio de euictione transeat ad immediatum successorem?

- 1 Actio competens emptori aduersus venditorem personalis est, neque transit ad successorem.
- 2 Excipitur nisi in re vendita, vel donata aliquod ius reseruat.
- 3 Vel nisi in tuum emptorem cesseris actionem de euictione.

Regula generalis est. Actio euictionis qua competit emptori contra suum venditorem personalis est, ideoque nec actio, neque passioe transit ad particularem successorem habetur *leg. si in §. ff. de contrahend. empt.* Quapropter si praedium a Sempronio emptum Titio donasti, aut vendidisti, quod praedium fuit a Titio euictum, nec Titius agere poterit aduersus Sempronium de euictione, quia ab illo non accepit, nec tu aduersus eum qui a Titio euicit, non enim tibi vllam iniuriam intulit, quinimo nec ex vi illius euictionis agere potes aduersus Sempronium qui tibi praedium vendidit, quia venditor solum tenetur emptorem defendere ne ab ipso res euincatur: at haec euictio tibi non est facta, sed tuo emptori.

Haec regula aliquas patitur restrictiones. Prima si in re vendita, vel donata aliquod ius reseruat, vt si concessisti in domum feudum, vel emphyteusum, eo ipso si tuo emptori, aut donatario euincatur agere poterit aduersus Sempronium qui tibi vendidit, quia ea euictio simul est euictio tui, ac tui emptori cum ab vtroque auferatur emptori res, tibi usque quod in illa reseruat. Deinde si facta euictione tuo emptori ipse aduersus te agat de euictione, & condemnaris ad pretium reddendum &c. eo ipso agere poteris aduersus Sempronium tuum venditorem, quia perinde est condemnari ad solutionem pretij pro re vendita recepta, ac si res vendita te euinceretur. Sicuti haec colliguntur ex *leg. si pro re §. 1. ff. de euictionib. leg. si feruus §. 1. ff. eod. & notat Anton. Gom. d. cap. 2. de empt. & vendit. num. 47.*

Err. de Castro de Inst. & iure. Pars II.

Secunda: si in tuum emptorem, vel donatarium cesseris actionem de euictione poterit ipse donatarius, vel emptor a quo res euicta est aduersus tuum venditorem agere non virtute venditionis, sed cessionis a te factae. Vt probat expressae *lex si res quam ff. de euictionib. ibi Si res quam a Titio emi legatisti me, non potest legatarius conueniri a domino rei venditori meo denunciare, nisi cessa ei fuerint actiones, vel quodam casu hypothecas habet: & notat alii relatis Anton. Gomez d. cap. 2. num. 47.*

PUNCTVM XXIX.

De venditione, & emptione retractui subiecta.

Retractum in genere appellamus ius lege, statuto, vel consuetudine alicui concessum rescindendi, seu reuocandi quae ab alio alienata sunt. Hoc ius odiosum est, & strictè interpretandum, vt potè quod facultatem a natura concessam cui libet de re propria, liberè disponendi restringit. Sicuti colligitur ex *leg. aduim Cod. de contrah. emp. & ex traditis a Tiraquell. lib. 1. de retract. in praesat. n. 16. & num. 60. sequent.* tamen alij contrarium sentiant, quorum meminit ipse Tiraquell. in *d. praesat. n. 56.* ideoque spectanda sunt verba legis, seu statuti retractum concedentis, & ad vnguem obseruanda. Iure autem communi omnis retractus antecedens abolutus est, vt constat ex *d. leg. aduim.* Neque aliquis videtur introductus nisi qui fuerit consuetudine, aut statuto approbatus. Vt indicat *cap. constitutus de in integrum restit. & supponit Anton. Gomez leg. 70. Tauri, n. 1.* Quapropter placeat mihi retractus iure nostro regio concessus explanare. Hincque facile cui libet erit retractus in suo proprio regno permisso, intelligere.

§. I.

Qui retractus iure nostro regio concedantur?

- 1 Triplex est retractus.
- 2 Retractus sanguinis explicatur.
- 3 Modus huius retractus.
- 4 Expenditur retractus societatis.
- 5 Item retractus in bonum publicum.
- 6 Quo ordine de his agendum?

Triplex retractum inuenio iure nostro concessum. Retractum sanguinis, retractum societatis, seu communitatis, & retractum ciuitatis, bonique communis.

Retractus sanguinis permittitur *leg. reg. a 6 tit. 7. lib. 5. ordinam. & leg. 13. tit. 10. lib. 3. fori* quae habentur *leg. 7. tit. 11. lib. 5. noua collect. regia:* ibi enim conceditur proximiori consanguineo vendentis rem hereditariam a suis maioribus habitam; vt cui libet alteri emptori ante venditionem praefertur, & post factam venditionem rescindere, & reuocare possit intra nouem dies oblato pretio quod pro illa fuit ab emptore concessum. Quod si proximior vendentis non poterit, vel noluerit retrahere, alius consanguineus in eodem iure succedat, qui pretio dato retrahat iurans sibi & non alteri, neque in praedictum emptorem; aut consanguineorum rem venditam habere velle. Huic legi concinit *lex 15. d. tit. 11. lib. 5. noua collecti.* quatenus declarat rem retrahendam hereditariam debere esse non titulo donationis, venditionis, aut permutationis acquisitam.

Modus autem huius retractus praescribitur in *legibus sequentibus.* Nam *lex 8. eod. empti. 11. d. lib. 5. noua collecti.* habetur vt nouem dies concessi consanguineo proximiori ad retractum currant aduersus minorem, & absentem, & ignorantem absque vllò beneficio restitutionis, tamen tutor minoris possit nomine illius intra illud tempus retrahere. Quod si filius, & frater venditoris concurrant ad retrahendum statuitur praefertendum esse filium fratri venditoris.

In *leg. vero 9. eiusdem tit. & lib.* quae desumpta est ex *leg. 70. Tauri* declaratur retractui locum esse in rebus in publica subhaestatione venditis, computandoque esse nouem dies concessos ad retrahendum a die quo rei venditio perficitur: ibi, *de de el dia del re mat.* ea tamen conditione, vt retrahens pretium consignet, soluatque expensas ab emptore factas, & gabellam si forte emptor soluit antequam res retrahenda illi tradatur.

In *leg. 10. eiusdem tit. & lib.* desumpta ex *leg. 71. Tauri,* venditis pluribus rebus hereditariis vnico pretio proximior consanguineus tenetur omnes retrahere, neque potest vnam sine alia: secus verò si diuerso pretio venditae fuerint.

In *leg. 11. eiusdem tit. & lib.* quae est *leg. 72. Tauri* rem hereditariam venditam ad creditum potest consanguineus proximior